

Uit onze brievenbus.

<https://hdl.handle.net/1874/354606>

UIT ONZE BRIEVENTASCH.

Wie gereisd heeft, moet vertellen; dat is zóó natuurlijk, als dat wie overvloed heeft, van het zijne meêdeelt. En waar het hart vol van is, daar vloeit de mond van over.

't Zou dan ook niet goed zijn van onze zendelingsvrouwen, als zij ons niets mededeelden van hare ervaringen! Daar is eerst de reis van hier naar Indië. Ruim drie maanden in een houten woning over de groote wateren te zwalken, met de diepte, die reeds zooveel verzwolg, onder zich, met de onbegrensde ruimte, waar zon en maan en sterren lichten en tintelen, om zich heen, — en dan niets gewaar te worden, dat men ook in de ziel van een ander, van dierbare vriendinnen wil overstorten! Wel, dat is niet mogelijk! Een hond zelfs doet soms moeite om te spreken! Hoe jammer dat hij het niet kan, misschien zou hij meer weten te

vertellen, dan vele menschen, die als zij van de reis terug komen, alleen zeggen: »O! 't was zoo mooi!" of anders: »Och! wat zal ik u zeggen, dat laat zich nu zoo niet vertellen."

Niet alzoo moet het zijn met onze zusters. Zij hebben wat mede te deelen van de lange reis, en later nog veel meer van haar leven in dat verre, vreemde land. Zij moeten ons wat vertellen, en als zij het uit zich zelve niet doen, dan willen wij het haar verzoeken, haar bidden en smeeken: »Och, toe! lieve zusters! vertelt ons nu toch wat! Wij zijn zoo nieuwsgierig, en toen gij van ons zijt uitgegaan, hebt gij het ons beloofd, dat gij ons nu ook eens zoudt berigten, hoe het in dat verre land gesteld is, — en hoe die arme Heidenen leven, — en wat de Heer reeds onder hen gewerkt heeft, — en of wij nog voort moeten gaan met geven en bidden, dan of gij óók meent, dat wij dat wel konden laten? Ziet, zusters! onze harten zijn brandende, om iets van u te vernemen. Weest dan niet onbarmhartig, maar vertelt ons?"

Als dan die zusters antwoorden: »Wij hebben zoo veel niet te vertellen," of »Wij moeten dat aan onze mans overlaten," of »Wij verstaan de taal van het land nog niet genoeg," dan willen wij eerst regt aandringen, want dan zoeken de zusters zich van ons af te maken.

»Wij hebben zooveel niet te vertellen!“ Dus wilt gij ons doen gelooven, dat gij bij de groote verandering in uwe levenswijze niets in u zelve hebt voelen veranderen? – Och! als de natuur of uw huishouden niets belangrijks oplevert, vertelt ons dan wat in uw hart omgaat. Wordt het daar onder die heete zon warmer, of bekoelt het door de aanraking met de naakte werkelijkheid? Wat moet er niet veel zijn mede te deelen van wat er in dat altijd zwoegende hart omgaat! – En be-
moedigt de Heer op dezelfde wijs bij u, als bij ons? – Hoe staat gij tegenover de beproevingen? Kunt gij het met de menschen vinden? En zoo al meer. Zusters! indien er eene gemeenschap des geestes is, dan moet die zich openbaren; en kunnen wij elkander niet spreken, dan moeten wij elkaâr schrijven.

»Uwe mans,“ ja die moeten ook schrijven; maar die zien heel wat anders en geheel anders dan gij. De man ziet veel verder, maar daardoor ook dikwijls veel minder juist. De man wil gaarne overal zijn verstand bij gebruiken, zelfs al heeft hij niet bijster veel; de vrouw gevoelt, en komt zoo niet alleen achter de waarheid, maar dringt door tot in hare binnenste schuilhoeken. Wat hebben die voelsprietjes, waarmede de vrouw is toegerust niet al veel ontdekt! Hoe hebben zij

vaak gediend om onheil af te weren, vrede te bewaren, liefde te bevorderen! Of, hebt gij welligt dat gevoel niet? Vindt ook gij beter uw verstand te gebruiken, en dat gevoel maar te laten rusten? Ja, zusterlief! neem het ons niet kwalijk; maar, maar — dan beklagen wij u en meer nog uwe mans en hun werk; en dan weten wij niet, of zij op den duur wel anders te schrijven zullen hebben, dan: »Het gaat niet, het gaat niet! Wij moeten dat werk maar opgeven.»

»De taal!"" ja, dat begrijpen wij, en hoe gij daar nog in komt, is ons waarlijk een raadsel. Wat heeft het vele meisjes een moeite gekost, een mondje Fransch te leeren, en hoe hebben zij het vergeten! Maar wij bedenken ook, dat komt in de huishoudens weinig te pas; en hadden zij het noodig gehad, dan zouden zij haar fransk niet verleerd hebben. Wij moeten zeggen: 't is wel wat vreemd, dat men in Rotterdam de zendelingen maleisch en javaansch laat leeren, en dat de vrouwen zóó maar naar Indië gaan, als of zij daar de taal van hare mans wel zouden overnemen. Lieve zuster! daarin geven wij u volkomen gelijk, dat het wel jammer is, dat gij de taal des lands niet verstaat! Maar troost u, de vrouw leert alweêr veel beter talen dan de man; het hart helpt hier ook al, en als men vol

liefde het heil van zijne medemenschen bedoelt, dan wordt zelfs het oog welsprekend.

De brieven van onze zusters in Indië moeten ons veel waard zijn, en als wij voor alsnog niet zoo heel veel belangrijks daaruit kunnen mededeelen, wij willen toch laten lezen, wat sommigen van haar ons schreven. Het eerst komt ons daar in handen een brief van zuster VAN DE LIEFDE, geschreven op hare reis naar Indië, grootendeels aan boord van het schip de stad Delft, dat haar in 1866 naar Batavia overbragt. De brief is gedagteekend 1 Maart 1866. Wij lezen daar:

»Tot op dezen oogenblik mogen wij wel spreken van geluk. De Heer was bijzonder en kennelijk met ons; tot hertoe heeft Hij geholpen, en Hij zal ook verder helpen. Wij mogen deelen in den schat der gezondheid, en hoe zou ik wenschen thans te kunnen weten, dat dit voorregt ook het deel mag zijn van dien geachten en geliefden zusterkring, aan welken ik mij door Gods genade verbonden gevoel met onverbreekbare banden des geloofs en der liefde, doch met welke ik, helaas! zoo zou ik zeggen of liever klagen, zoo kort persoonlijk kennis heb kunnen maken. Dewijl dit nu echter door den wil van God niet anders kon en mogt zijn, hoezeer leeft mijn hart in het vooruitzicht op eene toekomst, die ons eenige ver-

goeding voor dat gemis zal schenken door onze briefwisseling. Mogt het ons geschonken worden vele goede en gewenschte tijdingen van elkander te vernemen, opdat ook daardoor de naam des Heeren verheerlijkt, de bede »Uw koningrijk kome!» steeds ernstiger en alzoo de band der liefde tot den Heer en elkander inniger worde.

»Allereerst, geliefde zusters! wil ik u nogmaals hartelijk dank zeggen voor alle liefde en zorg mij bewezen. De Heer zegene u ook daarvoor, en geve u veel vrede en blijdschap des harten te smaken, vooral wanneer gij eenmaal in waarheid zult mogen betuigen: »het was niet te vergeefs.» Dit toch kan ons zeer dikwijls ontmoedigen, dat onze pogingen niet met de vruchten bekroond worden, waarop wij hadden gemeend te kunnen rekenen. En indien de Heer ons bij zulke ervaringen niet troostte en bemoedigde, zoo zouden onze handen dikwijls slap hangen. Maar dank zij Gods genade, die ons bij dat alles geleerd heeft zich te ontfermen over onze medemenschen, omdat Hij zich ook onzer ontfermd heeft; daarom twijfel ik ook niet, of in zulke wegen van beproeving zullen de woorden »die met tranen zaaijen, zullen maaijen met gejuich» en »die het zaad draagt, dat hij zaaijen zal, gaat al gaande en weenende: maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen,

dragende zijne schoven," u wel eens moeten vertroosten en bemoedigen; terwijl ik u altijd weder de Evangelieboden hoor toeroepen: »Zaaier! zaait in Gods naam voort!"

»Dagelijks mogt ik Gods nabijheid smaken en gesterkt worden in mijn geloof, zoodat de bergen van bezwaren, die onwillekeurig telkens als voor mijne oogen verrezen, voor mij geëffend werden.

»Dikwijls werd ik onvoorbereid geroepen om rekenschap te geven van de hoop, die in mij leeft, en altijd ontving ik veel vrijmoedigheid om blijmoedig daarover te spreken."

Er worden in onze dagen maar al te vaak gesprekken gevoerd, die elke geloovige diep krenken. Dat is aan onzen tijd zóó eigen, als het maken van onzedige toespelingen aan de gezelschappen van vroegeren tijd. Het toont al weinig kieschheid, wanneer men met verhalen gaat spotten, die ons christelijk geloof heilig zijn. — Wat heeft de vrouw en het meisje in tegenwoordigheid van zulke spotters te doen? In den regel zal zij beter doen door stilzwygen van hare verontwaardiging te doen blijken, dan door redeneringen den spotlust te prikkelen. Er zijn woorden, die geen antwoord verdienen. God zelf zal eenmaal den oppervlakigen ongeloovige in de ziel grijpen, en voor zoo ver wereldlust bij hem de aanleiding is, om zijn

geweten door groote woorden tot zwijgen te brengen, zal hij langs den weg der beproeving tot ernst gedrongen, zich over zijne vroegere loszinnigheid diep gaan schamen. Maar waar bij den man eenmaal eene overtuiging is doorgedrongen, die hem afkeerig maakt van onze godsdienst, daar zullen niet de redeneringen van de vrouw en van het meisje hem terug brengen; daar zal hare zelfverloochening, haar eenvoudig geloof, hare liefde zijne ziel kunnen vermurwen, welligt de ijsskorst doen versmelten, die zijn gemoed houdt ingesloten.

Is men nu echter aan boord van een schip, drie maanden lang met dezelfde personen als opgesloten, dan valt het zwijgen wel eens moeilijk, en dan kan ook voor het meisje spreken gevorderd worden. En zoo ging het ook onze zuster. Toen zij bij zulk eene gelegenheid wees op de waarde van Gods woord, en niet onduidelijk te kennen gaf, dat velen, »die al zeer beperkte gedachten omtrent dat Woord koesteren, het zeker nog nimmer heilbegeerig ter hand hadden genomen en nog veel minder behoefte hadden gevoeld, om uit dat boek hooger licht van den Heer te putten,» sprak zij een woord, dat in onze dagen meer dan eenig ander behoorde gepredikt en verklaard te worden.

Wij kunnen ons voorstellen met welk een gloed

onze zuster bij die gelegenheid gesproken heeft, en het is ons aangenaam er bij te kunnen voegen, dat haar woord niet zonder goede vrucht bleef. Een der toehoorders zeide zoo: »Nu jufvrouw! ik wenschte wel, dat ik had, wat gij bezit," en toen zij daarop vroeg: »Wel, Mijnheer! wat bedoelt gij daarmede," was zijn kort antwoord: »dat geloof." »Ik gevoelde," zoo gaat onze brieveschrijfster voort, »dat het beter was thans te zwijgen, dan te spreken van de zwakte van dat geloof, waarover ik mijzelve telkens heb te schamen; maar ik mogt hem toch wijzen op den Vader, die ons allen dat geloof schenken wil, indien wij ons slechts kinderlijk aan hem overgeven en ons door hem laten leiden, onvoorwaardelijk, zoo als wij zijn; en wat mij bij die gelegenheid zoo al meer gegeven werd te spreken.

»Werd alles toegeschreven aan noodlot, toeval of fortuin, dan moest ik spreken van alwetendheid en voorzienigheid, van Gods bestuur, wetende dat alles in zijne hand is, en getuigende, dat het zoo waar is wat Paulus schrijft, dat uit hem en door hem en tot hem alle dingen zijn, dat hem de eer en heerlijkheid is tot in alle geslachten van en tot alle eeuwigheid; en hoe men dan eerst zich gelukkig kan en mag noemen, wanneer men in de gunst des Heeren mag deelen en aan hem

de eer geeft, die hem alleen toekomt. Dan verwacht men alles van hem en niets van zichzelf, en alle roem is uitgesloten; dan leert men in genade roemen, omdat men niet langer het leven vindt in zich zelve, maar steeds behoefte gevoelt aan een' algenoegzamen Verlosser, die alleen volkomen kan zalig maken degenen, die door hem tot God gaan. Dan wast Hij in ons, en wij gevoelen steeds, dat wij minder worden. En zijn wij dan zwak, dan leeren wij hopen op de belofte: mijne kracht wordt in uwe zwakheid volbragt.

Op 8 Maart vervolgde onze zuster haren brief aldus: »Alles aan u mede te deelen, zou mij voor alsnog onmogelijk zijn, want wij hebben thans zeer korte dagen." De lezeressen moeten hierbij bedenken, dat in Indië de zon het geheele jaar door 's morgens ongeveer om zes uur opgaat en dus ook omstreeks het zelfde uur 's avonds ondergaat. Het zijn daar dus altijd Maart of Septemberdagen, wat de lengte betreft, hoewel zij overigens niet met de onze te vergelijken zijn; reeds het volgende bewijst dit genoeg. »Het is nu hier in de hutten" (de zeer kleine slaapvertrekjes aan boord) »niet uit te houden. Daarbij ben ik sedert een paar dagen zeer zenuwachtig, waartoe de warmte vooral het hare bijdraagt. 's Morgens lezen wij te zamen veel, en na 12 ure kan ik een

poosje schrijven, tot wij om half 5 ure aan tafel gaan, en dan is het donker als het middagmaal is afgelopen. Terwijl dan de heeren zich in de kerk" (de ruimte in het schip, waarin alle hutten uitkomen, en die tot algemeene verzamelplaats dient) »bezig houden, gaan wij naar het dek, alwaar het dan overheerlijk is. De zon gaat onder, en weldra ziet men die lieve maan, als uit de zee verrijzen; het is frisch en zeer aangenaam, en wij zitten als een koppeltje schapen bij elkander. Nu en dan zingen wij liederen of psalmen en gezangen, en dan worden wij wel eens onwillekeurig tot den uitroep gedrongen: Hoe groot zijn uwe werken, o Heer! Gij hebt ze allen met wijsheid gemaakt, alles kondigt ons uwe grootheid, uwe magt en majesteit aan.

»Zeer onverwachts zijn wij het einde onzer reis genaderd, en die reis was zeer voorspoedig en regt genoegelijk, zoodat wij ruime stof hebben den Heer te danken voor zoo veel liefde. O! mogt zijne trouw en hulp mij verder nabij zijn, en mij bekwamen tot het gewigtige werk, dat mij wacht, opdat ik met en zonder woord met mijn lieven vriend vereenigd, onzen dierbaren Zaligmaker moge verheerlijken daar in de heidenwereld. Blijft ons, waarde zusters! in uwe gemeenschappelijke en bijzondere gebeden gedenken voor den

troon der genade, waarheen ook de onze worden opgezonden.

»Te Batavia hoop ik dezen te eindigen, en daarom voor ditmaal genoeg. Ik blijf steeds gevoelen, dat ook ik op de vleugelen des gebeds gedragen ben, en ook weet ik, dat mijn vriend en ik steeds in de gedachten der geloovigen zullen blijven leven. Dit troost mij, en doet mij, al wonen wij dan ook op verren afstand van u, gemoedigd voortgaan op bekende en onbekende paden. Hij is bij ons en zijne hand zal ons geleiden.

»27 Maart. De morgenstond van 15 Maart was voor al de passagiers der Stad Delft regt aangenaam. De kapitein wekte ons met de woorden: »Wij zijn door Gods goedheid in Straat Sunda gekomen, komt nu eens boven!" " Hoe heerlijk was het, na zooveel dagen land te zien; mijne ziel loofde den Heer, die ons tot hier toe had geholpen. Het gezigt op al die overheerlijke bergen was treffend. Wij zagen zooveel, dat ons geheel nieuw was, en wij konden van blijdschap niet spreken, . . . wel schreijen. De bergen van Sumatra en van Java en zooveel gezigten verblijdden ons, en al spoedig kwamen Javanen in hunne prauwen (inlandsche vaartuigen) indische vruchten en kippen te koop aanbieden. Wij zeilden langzaam voort, en in den nacht passeerden wij

Aanjer, en Vrijdag den 16^{den} Maart viel het anker op de reede van Batavia. O! welk een geluid, en dat geroep van allen: welkom, welkom op Batavia! Er ging onuitsprekelijk veel in mijne ziel om, te veel om op het papier te zetten. Het was juist 5 ure, en de tafel stond gereed, maar er werd bijna niets gegeten.

*Aandoenlijk was voor mij het gezigt van de verschillende bewoners van Java, dat Java, zoo rijk aan aardse schatten, zoo arm aan de goederen des eeuwigen levens. Hoe zeer verlang ik, geliefden! met de menschen te kunnen spreken; ik zou tot allen zoo gaarne veel van mijn' Heer en Heiland willen spreken, en wanneer zal de tijd daar zijn, dat ik dit kan."

Wij spraken boven al met een woord over die taal, en wij zouden in ernst kunnen verlangen, dat elke zendelingzuster, vóór haar vertrek uit Europa, ten minste zóó veel maleisch of javaansch leerde, dat zij zich in den eersten tijd behelpen kon. Maar dan moest zij ook wat van het volk leeren, waaraan zij gaan zal. Het zou haar den overgang gemakkelijker maken; want niets is pijnlijker, vooral voor eene vrouw, dan zich met niemand te kunnen onderhouden. En hoeveel aanleiding bestaat er dan niet voor onwillige leerlingen en bedienden om, van misverstand misbruik te maken. Hoe ligt ontstaat

dan niet van weêrszijden eene verwijdering, die moeijelijk weêr in toenadering overgaat, en die later, als de eerste geestdrift bekoeld is, in ontevredenheid en bij sommige karakters ook wel in gemelijkheid overslaat. Lieve zusters! die de uwen verlaat, om een' geliefden echtgenoot te volgen in het land der vreemdelingschap, maar die daarbij ook gaarne van uwen Heer en Heiland getuigen wilt, laat het u toch nooit te veel moeite zijn om de taal des lands te leeren; en zoo lang gij die nog niet genoegzaam verstaat, moet gij toch vooral niet de inlanders hard vallen, zij kunnen het nog niet begrijpen, dat gij niet uw eigen voordeel, uw eigen gemak en genoegten zoekt, maar uzelve geheel aan hen wilt geven.

En voorts hebt gij uw leven aan uw huisgezin te wijzen. In dien stillen kring, waarin gij zeker zooveel mogelijk inlandsche meisjes en kinderen opneemt, en die dus geen kleine kring is, moet gij vooral liefde en tevredenheid trachten te stichten en te bevorderen. Uw man, die in het openbaar en dus meest buiten 's huis moet werken, en die in den huiselijken kring van zijnen arbeid moet kunnen uitrusten, zal u er dankbaar voor zijn. Maar bovenal zult gij zoo doende de goedkeuring van den Heer verwerven, die zoo schoon en waar gezegd heeft: »Zalig zijn de zachtmoedigen, want

zij zullen het aardrijk beërven," en »Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden."

In een' lateren brief schreef onze zuster: »Ik heb thans 9 meisjes van 12 tot 18 jaar bij mij, en ik mag mij bij voortduring (kleine struikelblokjes uitgezonderd) over haar verheugen. Zij betoonen zich ijverig en leerzaam, en begrijpen nu reeds goed, hoe ik het gaarne heb, zoowel met het huishouden, als met het naaijen, strijken, wasschen, koken, enz. enz.; maar altijd moet ik er zooveel mogelijk bij zijn. Zij zijn altijd regt blijde met mij, als VAN DE LIEFDE van de reis is terug gekomen. Dan roepen zij allen, zoowel als onze goede jongens, als om strijd: »Salamat datang toewan!" (Heil uwe komst, Mijnheer), dan is het ook veel vrolijker, omdat ik tot mijne smart nog niet veel met haar spreek. O, ik verlang er zeer naar dat te kunnen. Als VAN DE LIEFDE niet t'huis is, zitten zij bij mij; dan zing ik met haar psalmen of gezangen, ook wel andere liedjes; maar ik altijd in 't hollandsch. Zij zingen ook soms allen, de meisjes en de jongens bij het orgel. O! dat gaat zoo heerlijk, geliefde zusters! en wat dan soms daar binnen bij mij omgaat, kan ik u onmogelijk beschrijven. Mijne meisjes hebben met mij al veel afgenaaid, en vooral wat

zij nu onder handen hebben geeft haar veel pret, omdat daaronder zoo veel kleine stukjes zijn," enz.

Doch wij mogen niet te veel vooruit loopen, en onze lezeressen zullen toch ook wel willen weten, welke ontvangst aan onze zuster in de Minahassa bereid was. Een brief van Br. VAN DE LIEFDE, waaraan ook onze zuster een en ander toevoegde, stelt ons in de gelegenheid hare belangstelling te bevredigen. Op 23 Julij 1866 schreef onze broeder als volgt:

»Door Gods goedheid mag het mij heden gelukken, u in welstand eenige regelen te schrijven. Ik had dit gaarne reeds vroeger gedaan en er met de laatste boot ook bepaald op gerekend, doch er kwamen toen zoovele verhinderingen, dat ik weder tot uitstel werd gedrongen. Mogen door Gods genade deze regelen thans u allen in welstand vinden en onder de rijke ervaring van JEZUS zalige nabijheid.

»Hoe gaarne zou ik u allen, hooggeachte vriendinnen! eens ooggetuigen willen doen zijn van het geluk ons door God geschonken. Hij heeft weder op nieuw grootelijks zijn woord bevestigd: »Werp al uwe bekommernissen op mij, want ik zorg voor u'', en genadig heeft Hij onze gebeden verhoord. In welstand heeft Hij mijne innig geliefde LEENTJE den 5^{den} Mei te Menado doen aankomen, en sedert den 25sten Mei zijn wij te zamen op Amoerang.

Uit een briefje van Batavia verzonden, hebben de dames vernomen, hoe goed zij het op de »Stad Delft» heeft getroffen. Ook hare verdere reis was voorspoedig, en overal waar zij kwam heeft zij zeer veel liefde ondervonden. De 23ste Mei was de gelukkige dag waarop wij met elkander door den band des huwelijks werden vereenigd. Br. LINE-MANN, bij wiens familie mijn bruidje toenmaals gelogeerd was, had Menado juist voor een paar weken moeten verlaten, om zijne gemeente te Gorontalo te bezoeken, en onze Br. SCHAAFSTMA, die met Br. ULFERS bij het burgerlijk trouwen onze getuige was geweest, zegende ons huwelijk kerkelijk in, naar aanleiding van de woorden: »en Jezus was ook genood.» Den dag na ons huwelijk begaven wij ons op reis naar Amoerang. Wij gingen per prauw tot Tanawangko, waar wij bij Br. GRAAFLAND bleven overnachten, en den daaropvolgenden morgen, vroeg, ging de reis verder te paard tot wij 's avonds in welstand in onze woning aankwamen, waar wij door eenige gemeenteleden van Amoerang werden verwelkomd. Ik behoef u niet te schrijven, hoe verblijd wij waren, nu de Heer ook het einde der reis zoo goed had gemaakt; en wij hebben over niets te klagen, dan dat wij onzen getrouwen God niet genoeg naar waarde kunnen groot maken en danken. De dagen

na onze aankomst waren al spoedig regt drukke dagen, die gebruikt werden om de fraaie uitrusting, die zoo ruimschoots van uwe hartelijke belangstelling en liefde getuigt, uit te pakken, en waarin wij elk oogenblik door bezoeken gestoord werden, want vele personen (zoowel van Amoerang als vooral ook van mijne buitengemeenten) toonden, dat zij regt verblijd waren met hun' verblijden leeraar, en velen kwamen nu eens zien of de langverwachte persoon geleeek op het portret, dat ik hun vroeger al eens had laten zien. Ik mag hier deze gelegenheid niet voorbij laten gaan, om u, hooggeachte vriendinnen, mijnen hartelijken dank toe te brengen voor alle liefdebewijzen, die ik en mijne geliefde LEENTJE van u hebben mogen ontvangen. In bijzonderheden hoopt mijne geliefde u daarover nog te schrijven. Voor heden kan ik u melden, dat al de bewijzen uwer zorgende liefde zeer veel hebben bijgedragen om mijne LEENTJE de reis te vergemakkelijken en te veraangenameu, en dat zij ons thans in ons huishouden bijzonder goed te pas komen, zoodat wij er voortdurend een dankbaar gebruik van hopen te maken. Wij bidden, dat onze lieve Heiland, al wat gij en andere vrienden en vriendinnen aan ons hebt gedaan om ons verblijf alhier gemakkelijker en aangener te maken, rijkelijk vergelde, allereerst

in rijke zegeningen aan uw aller harten en ook in zijne voortdurende goedkeuring op al den arbeid uwer liefde.

»Dat wij nog voortdurend druk bezoek krijgen zult u gemakkelijk kunnen nagaan, evenzeer als dat wij die bezoeken, waarop dan ons fraaije orgel wordt gezien, alsmede verscheidene kleinigheden die LEENTJE heeft medegebragt, zoeken dienstbaar te maken aan de verheerlijking van den Heer JEZUS. Voor mijne lieve vrouw levert de taal daarbij nog eenige moeilijkheid, doch met Gods hulp zal ook dit wel spoedig komen. Zij weet zich overigens in alles al zoo goed te schikken, alsof zij al lang in Indië was geweest.»

En zuster VAN DE LIEFDE schreef: »Ons huis beviel mij dadelijk zoo goed, het is zoo ruim en frisch en netjes, als ik het maar verlangen kan. Ik had niet durven denken, dat het er zóó netjes uit zou zien. De vrouw van den Penoelong (hulpzending) had dan ook mede trouw haar best gedaan, alsmede al onze jongens. Zij zongen bij onze aankomst ons een psalmversje toe, en maakten mij hunne namen bekend.»

En nog in een' anderen brief schreef onze zuster:

»Gaarne voeg ik bij dezen brief van mijnen lieven man een paar regeltjes, en wel, om de dames nog een en ander van mijne gelukkige

omgeving, alsmede van de goede overkomst ook van onze goederen, ons door u geschonken, enz., mede te deelen.

» Wat eerstgenoemde betreft mag ik door Gods goedheid daarvan melden, dat ik mij nimmer zoo iets had durven voorstellen. Onze huishouding is, zoo veel zulks in Indië mogelijk is, op hollandsche wijze ingerigt. Terstond na mijne aankomst alhier kwamen er reeds van alle kanten der negerijen in den omtrek meisjes, om ons te verzoeken bij ons te zijn; het getal was de eerste tien dagen reeds tot 9 geklommen, en wij oordeelden, dat zulk een getal voldoende was; vele van haar hadden reeds reikhalzend naar mijne komst verlangd, en zij toonen ook wel te willen werken, en leeren reeds goed; wij blijven biddend hopen, dat zij, zoowel als onze jongens, bij voortduring zich zoo mogen blijven gedragen, dan zijn er voorzeker niet alleen nuttige leden der maatschappij van te maken, maar dan zullen zij door 's Heeren liefde en genade ook innige discipelen en discipelinnen van onzen lieven Heiland worden. Ja! dit is steeds onze vurige bede voor hen en allen die ons lief en dierbaar zijn, en die zal voorzeker genadige verhooring vinden, tot roem van 's Heeren naam.

» Bijna al de goederen, ons door u, hooggeschatte vriendinnen, geschonken, zijn goed in orde over-

gekomen, en alleen is daarvan de soepterrine met nog eenige kleinigheden verongelukt, doch voor het overige is alles zeer netjes; wat de provisies betreft, zij zijn overheerlijk, en wij hopen van alles steeds een dankbaar gebruik te maken.

»Dat wij overgelukkig zijn in elkanders bezit enz. heeft mijn beste man u, geliefde zusters in den Heer, reeds geschreven.

Voor ditmaal leggen wij de briefwisseling ter zijde. Spoedig hopen wij brieven van Zr. WIEESMA, Zr. POENSEN, Zr. VAN DER WAL, Zr. DE VRIES en anderen mede te deelen. Die uitingen der zusterlijke liefde zijn ons eene verkwikking, en een genot is het aan anderen van het goede te geven, dat men zelf geniet. Dat intusschen onze onderlinge liefde vermeerdere, onze hoop levendig blijve, ons geloof vast sta! En de Heer geve ons veel te doen ter bevordering van de komst van Zijn koninkrijk! Zoo zij het!

Naschrift. Reeds eenige weken vóór het afdrukken van dit stukje, werden wij verontrust door onbepaalde berigten aangaande eene zware ziekte van Zr. VAN DE LIEFDE. Eerst dezer dagen kwam bij het Bestuur des genootschaps het volgende berigt in van Br. VAN DE LIEFDE: »Onze

blijde verwachting is in droevige teleurstelling veranderd, toen mijne innig geliefde vrouw den 29sten Maart j.l. van een dochtertje beviel, dat evenwel slechts eenige teekenen van leven heeft gegeven, en toen door den Heer ons werd ontnomen. Door Gods genade mogen wij bij dien pijnlijken slag ook den troost ervaren, die er gelegen is in de verzekering, dat onze lieveling bij den Heer Jezus is.

» Na dien tijd heeft de Heer ons ten tweedenmale ernstig beproefd in eene zeer zware en zorgelijke ziekte van mijne dierbare vrouw, die haar aan den rand des grafs gebragt heeft. Genadig heeft God thans het grootste gevaar afgewend, en verblijdt Hij mij bij aanvang met de hoop, dat de zeer groote lichaamszwakte en de zwakte van het hoofd, die zeer langzaam in beterschap toenemen, door zijne ontferming ook wijken zullen. — Hoe innig wensch ik, dat ik u later een regt verblijdend berigt van volkomen herstel mag doen toekomen en dan ook meer in bijzonderheden u melden, zoo wel van de bange uren die ik doorleefde, als van de vertroosting van God ondervonden.

Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN, zijne
verkrijgbaar de volgende Kleine Stukjes

	Cents.		Cents.
1. Peter Lobeck	15	39. Levensloop van C.L. Töpfer	07½
2. De welbestede stuiver	10	40. Eenige bijzonderheden uit het leven van Morrison....	15
3. De wever uit Welsh	07½	41. Lydia S.....	07½
4. De kleine bewoner van het Auvergnésche Gebergte....	10	42. Hugo Bourne.....	07½
5. Arme Sara.....	04	43. De christelijke viering van den Zondag	05
6. De jonge Hutbewoonster... 22½		44. Henri Obookiah.....	10
7. Opwekking te Elberfeld... 05		45. De zendelingen in Groenl..	15
8. De Iersche boer.....	10	46. Het bezoek bij een kranke.	15
9. Elisabeth Cunningham.....	15	47. Brieven van een' leeraar ..	15
10. John Robins, de matroos... 10		48. Polycarpus	10
11. Uitbreiding der Parabel ... 10		49. Als God werkt, wie zal dan keeren?.....	15
12. Kolonel Jacob Gardiner.... 15½		50. De Soldaten-dochter.....	
13. De Stroopers-dochter.....	10	51. Het gelukkige sterf bed... 10	
14. De Bode met goede tijding. 15		52. De weg en het middel ... 15	
15. Jansje Allan	15	53. De gast zonder bruiloftskl. 07½	
16. Zonderlinge tusschenkomst der Voorzienigheid.....	07	54. Treffend voorbeeld	07½
17. Levensber. van Amelia Gale 07½		55. Levensschets v. Blumhardt 15	
18. Sara Hill.....	12½	56. Hadara.....	04
19. De geschied. van Mary Smith 12½		57. De oude geneesheer.....	10
20. De Dorps-predikant	10	58. De roepstem des Heereu	15
21. De waarheid van het Evang. 10		59. Anna Walsh	07½
22. Kracht des geloofs	10	60. Eerste zend. te St. Thomas 15	
23. Herman de houthakker.... 12½		61. Thirza.....	20
24. Laatste uren v. John Cowper 10		62. Vroege godsvrucht	07½
25. Het einde van den tijd.... 10		63. De Russische kleermaker. 07½	
26. Wat God bewaart, is wel bewaard.	15	64. Kermerk. v. een kind Gods 07½	
27. Wie zijt gij? Wat hebt gij te doen?.....	10	65. Overtuiging verwaarloosd. 12½	
28. De weërhaan van het kasteel 12½		66. Woord aan jonge moeders. 07½	
29. Eben-Haëzer in Latakko... 10		67. De onbekende zending.. 04	
30. Indiaansche bekeerlingen.. 10		68. Mevrouw Rumpff.....	10
31. De Christen-feesten.....	05	69. Opmerkelijke leiding Gods 07	
32. Verhaal van 2 predikers... 07½		70. Een nieuw traktaatje.... 10	
33. De tijd en de eeuwigheid... 10		71. De vrome landman..... 07½	
34. Kort en heilzaam berigt... 10		72. Ged. over de eeuwigheid.. 07½	
35. Johan Coenraad Ter Linden 07½		73. Maria	10
36. Een beroep op het hart 12½		74. William	07½
37. De landman in den Elzas... 10		75. De Christen in het gasthuis 03	
38. Sterfgevallen van zeven be- keerde heidenen	10	76. Lord Teignmouth..... 10	
		77. Leven van Schwartz... 08	
		78. Wie zoekt die vindt..... 05	

	Cents.		Cents.
79. Levensb. van een' soldaat..	05	122. Opw. tot h. werk der zend.	05
80. Pacalsdorp.....	07½	123. De Baron Dhijhern.....	07½
81. Onnoodige zorgen	04	124. Een woord tot aanbeveling der zedingszaak.....	07½
82. Zachéüs.....	08	125. De toekomstige wereld....	05
83. De twee bureu	10	126. Iets uit het leven eener zendelingsvrouw. 2e brief.	07
84. Bekeering v. A. H. Franke.	04	127. Eene uit duizend.....	06
85. Blandina.....	07½	128. Eene Martelaarsgeschied.	05
86. Bede van een grijsaard ...	07½	129. Een Rabbi die rust zoekt bij Christus.....	05
87. Het huisgez. te Haeterdale	15	130. De Christin geroepen tot deeln. aan de zedingszaak.	05
88. Inwendig Christend om on- der Hottentotten	05	131. Zoeken en vinden	10
89. Aärons dood	15	132. De onfeilbare gids.....	10
90. Het Paaschfeest.....	10	133. Wien te hooren?.....	07½
91. Leven van Chrysostomus .	07½	134. Eene zwaar beproefde ge- loofsheldin.....	07½
92. Het geheimzinnige in den Christen	05	135. Marianne, de Bijbelver- spreidster van St. Giles..	10
93. Jacob Wilson	15	136. De dochter v. d. Landman	12½
94. De eerste kerkgang	10	137. De hoop des christens ..	07½
95. Wanneer ben ik, enz.....	06	138. Het leven van v. d. Kemp.	05
96. Overeenk. Christel. Godsd.	05	139. Kunt gij altijd van Jezus zwijgen.....	06
97. Zedingsgave	15	140. Het werk v. kleine Jessie.	07½
98. De zwarte knecht.....	10	141. Liefde voor liefde	05
99. Waarschuw. tegen valsche overleggingen.....	10	142. Heilig leven, zalig sterv.	07½
100. De bedelaar.....	05	143. Een sterfb. in den vreemde	07½
101. Samuel Mills.....	05	144. Iets uit het leven eener zendelingsvrouw. 3e brief	05
102. Triomfhoog van Titus	06	145. Iets uit het leven eener zendelingsvrouw. 4e brief.	06
103. Zijt gij gelukkig?.....	07½	146. Levensgesch. van eenen Ierschen kuaap.....	07½
104. Uit- en inwendige zending	05	147. De Thermometer.....	05
105. De twee erfenissen	05	148. Tocspraak.....	05
106. De waarde van het gebed.	07½	149. Eene uitn. helpster d. zend.	05
107. Samuel Crowther.....	07½	150. Niet verre	06
108. Catharina Philips	07½	151. Wat een reisverhaal kan uitwerken	05
109. Goodluck Day.....	07½	152. Een blik in de Jav. huish.	05
110. De toestand der heid. vrouw	07½	153. Het „Onze Vader”.....	7½
111. Middelen om rijk te worden.	04	154. Een Israel. tot Chr. gebragt	07½
112. Eene oude beproefde raad .	12½	155. Schoone plaatsen uit de schriften van 3 Kerkvaders	07½
113. Verband ijver voor de zend.	07	156. Gidion.....	05
114. Ra-Poor-Negro.....	05	157. Dankt God in alles	05
115. De zendel. onder de heid. .	05½		
116. Iets uit het leven eener zendelingsvrouw. 1e brief.	05		
117. De Christen-vrouwen der Apostolische eeuw.....	06		
118. Christina en Esther.....	06		
120. De verhoogde Heer.....	05		
121. De zegenrijke vrucht van een rijksdaalder.....	02		